

M. Saim UYSAL

Gelir ve servet eşitsizliği aykırı düşünme zamanı

14.2.2020

Davos'taki son toplantıda İngiltere merkezli kuruluş Oxfam "Önemseme Zamanı" isimli bir rapor yayınladı. Credit Suisse "Küresel Servet Raporu"na dayanan küresel eşitsizlik verilerine kısaca bir göz atacak olursak; Dünyanın en zengin %1'lik kesimi 6,9 milyar kişinin servetinin iki katına sahip. 2.153 milyarder 4,6 milyar kişiden daha zengin. Dünyanın en zengin 22 kişinin serveti Afrika'daki kadınların mal varlığından daha fazla. Ülkeler bugünden gelir dağılımındaki eşitsizliği %1 oranına düşürebilirlerse 2030 yılında 100 milyon daha az kişi yoksulluk içinde yaşayacak. Son on yılda dünyada milyarder sayısı ikiye katlandı.

Dünya ekonomik forumunun (WIEF) bu yıl ilk kez yayınladığı sosyal mobilite raporu verileri de eşitsizlik konusundaki sonuçları doğruluyor. Küresel mobilite endeksi 82 ülkeye sağlık, eğitim, teknoloji, istihdam ve sosyal güvenlik kurumları alanında not veriyor. Rapora göre küresel ekonominin en önemli başlıca sorunları düşük ücretler, yetersiz sosyal güvenlik ve öğrenme sistemlerinin zayıflığı. Küresel anlamda adil ücretin olmayışı en büyük sorun. Rapora göre sosyal mobilite puanını 10 derece arttıran ülkeler 2030 büyümelerini (GSYH) %4,4 daha fazla realize edebilirler. Bu rapora göre ülkemizin karnesi çok zayıf. 2020 yılında 82 ülke arasında 64., çalışma koşullarında 80., sosyal güvenlik kapsayıcılığında ise 75. sıradayız.

TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) son açıkladığı verilere göre Türkiye'nin gelir dağılımı eşitsizliğinde Avrupa ikincisi olduğunu görüyoruz. 2018 yılında 2017 ye göre ülkemizde yoksullar daha da yoksullaşırken zenginler daha da zenginleşti. TÜİK verilerine göre 2018 yılında; Ülke nüfusumuzun %20 lik en düşük gelire sahip kesimin payı bir önceki yıla göre %0,2 azalarak %6.1'e düştü. Aynı dönemde en yüksek gelire sahip %20'lik kesimin payı bir önceki yıla göre 0,2 puan artarak %47,6'ya yükseldi. En düşük ile en yüksek arasındaki fark 7,8 kat. Yürütülen ekonomi politikaları bu farklılığı azaltmıyor, arttırıyor. Bu sonuçlarla Avrupa'daki 33 ülke arasında Sırbistan'dan sonra gelir dağılımı eşitsizliği en kötü ikinci ülkeyiz. TÜİK'e göre nüfusun %70i konut alımı ve konut masrafları dışında taksit ödüyor, borçlu durumda. BDDK verilerine göre

hesabında 1 milyon lira ve üzerinde parası olan mudi sayısı 45.314 kişi artarak 225.441'a ulaştı. Milyonerlerin toplam mevduatı ise 1 trilyon 392 milyar liraya yükseldi. Milyoner başına ortalama mevduat tutarı 2018 yılında 6 milyon 162 bin lira iken 2019 yılında 6 milyon 173 bin lira seviyesine yükseldi. Bu tespitler Bankalardaki mevduatın yarısına yakınının 225440 kişide diğer yarısının milyonlarca tasarrufçuya ait olduğunu gösteriyor ki gelir dağılımı eşitsizliğinin ne boyutlara geldiğini gösteren sonuçlar.

Gerek küresel eşitsizlikler gerekse yerel gelir dağılımı çarpıklıkları son yıllarda izlenen neoliberal politikaların sorgulanması gerektiğini ortaya koyuyor. Mülkiye'de öğrencisi olmaktan gurur duyduğum iktisat duayeni UNCDAT'ın eski direktörlerinden Yılmaz Akyüz hoca, son yayınlanan makalesinde küresel ekonominin ortak özelliklerinin; durağan yatırım harcamaları, durgun büyüme, derinleşen gelir eşitsizliği, düşük enflasyon ve faiz oranları ile hızla artan borçluluk düzeyleri olduğunu belirtiyor. Finansal kapitalizmin yeni normalini "Eşitsizlik, durgunluk ve istikrarsızlık unsurlarıdır." Yılmaz Hoca'ya göre bunun nedeni ; "ücretlerin baskılandırılmasına dayanan gelir eşitsizliği"dir. Artık Keynesyen mali genişleme, para basmaya yönelik genişleyici para politikaları ile gün kurtarılabilir. Ancak, küresel servet raporundaki önerilerde yer aldığı gibi gelir seviyesi yüksek grupların vergilendirmesini arttırmadan ücret gelirlerinin milli gelirden aldığı payı yükseltmeden, ücretlilerin ve sabit gelirlilerin tasarruf seviyelerini iyileştirmeden kalıcı çözümlerin yaratılması zor görünüyor.